

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk fotoanalys av kista, Vätzlösa gamla prästgård

Hansson, Anton; Linderson, Hans

2022

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Hansson, A., & Linderson, H. (2022). *Dendrokronologisk fotoanalys av kista, Vätzlösa gamla prästgård*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2022:52). Lund University.

Total number of authors:
2

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

LUND UNIVERSITY

DEPARTMENT OF QUATERNARY GEOLOGY
KVARTÄRGEOLOGISKA AVDELNINGEN
HANS LINDERSON

02 Juli 2022

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2022:52

Anton Hansson & Hans Linderson

DENDROKRONOLOGISK FOTOANALYS AV KISTA, VÄTTLÖSA GAMLA PRÄSTGÅRD

Uppdragsgivare: Västergötlands museum, Box 253, 532 23 Skara. (kontaktperson: Robin Gullbrandsson, robin.gullbrandsson@vgmuseum.se)

Område: Götene **Prov nr:** 16212-16214 **Antal Prov:** 3

Dendrokronologiskt objekt: Hörnstolpar (16212-16213), bottenplank (16214)

Resultat:

Dendro nr:	Provnr;	Trädslag	Antal år (2 radier om ej annat anges)	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalvåret)	Kommentarer (vågat dateringsförslag inom parantes)
16212	Hörnstolpe 1	Ek	198	Ej Sp, Ej W	1128	E 1138	
16213	Hörnstolpe 2	Ek	102	Ej Sp, Ej W	1111	E 1121	
16214	Bottenplanka	Tall	94	Sp ?, Ej W	1129	E 1129	(möjligen E 1169)

Kommentarer till ovanstående resultattabell

De två hörnstolparna av ek, prov 16212-16213, dateras till **efter 1138** respektive **efter 1121**. Bottenplankan av tall, 16214, dateras till **efter 1129**. Det går inte att urskilja någon splintved på bottenplankan, men då ytan inte är helt ren är det svårt att helt utesluta möjligheten att splintved finns. Säkert är att plankan har avverkats efter 1129, men möjligen efter 1169 om vi utgår från att splintved saknas.

Det är således helt avgörande för tolkningen om åldern om det finns splintved i bottenplankan. Detta går inte att avgöra endast med informationen från fotot. Vid beskärningen av vedytan kan man ofta känna en hårdhetsskillnad mellan splintved och kärnved sådana fält/labbar-noteringar kan vara viktiga för bestämningen av kärnved/splintveds-gränsen. Läget nu ger två förslag; 1140 till 1150-tal, alternativt 1170-1230.

Ekvirket är av typisk medeltidskaraktär med många och täta årsringar som tyder på att virket har hämtats från en naturskog. Ekvirket korrelerar väl mot virke från närbelägna kyrkor i Kinnekulleområdet så som Götene, Västerplana och Forshems kyrkor och får därför anses vara lokalt avverkat.

Tallvirket korrelerar mot västgötska referenser, däribland mot virke från kyrkorna i Edåsa, Marka och Gökhem. Virket bör därför vara av Västgötskt ursprung, möjligen lokalt avverkat.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges $sp=0$ menas splinten observeras utanför ytterst/yngsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.

Faktura framställs senare av Lunds Universitet.

Mätresultaten kommer att bevaras på laboratoriet och utnyttjas i universitetets forskning.

Proverna kommer att ingå i RAÄ´s arkiv och förvaltas av laboratoriet

Med hälsning och önskan om fortsatt samarbete

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare

Lunds Universitet

Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, Sölvegatan 12, 223 62 Lund

E-post: Hans.Linderson@geol.lu.se

Tel: 046-2227891